

Jsme rodiče na směny

**Střídavá péče po rozvodu je šance,
aby mělo dítě mámu i tátu**

text: Marie Těthalová
autorka je šéfredaktorkou
časopisu Informatorium 3-8

Porozvodová péče je u nás stále zatížena spoustou předsudků, klišé a mýtů. Třeba že dítěti bude lépe jen u jednoho rodiče, nejlépe u matky. S tím, že by si rozvedení rodiče mohli péči o děti rozdělit, se zatím příliš nesetkáváme.

Střídavá péče přitom dětem umožní, aby si zachovaly vazby k oběma rodičům a je svým způsobem úlevou i pro rozvedené partnery – oba mají jistotu, že na děti nezůstali sami a že oba mají stejné šance na jejich výchovu. Ve střídavé péči není velký prostor na vzájemné očerňování. Navíc se manželé, kteří jsou leckdy vysílení dlouhými manželskými spory a rozvod pro ně mohl být do jisté míry vysvobozením, spolu musejí umět domluvit a spolupracovat. O tom, jak vypadá střídavá péče v praxi, mi vyprávěl Radan, který se s bývalou manželkou „dělí“ o sedmiletou a patnáctiletou dceru, a Lenka, matka patnáctileté Hanky (jména jsme na jejich přání změnili – pozn. red.).

Dětem nebereme jistoty

Střídavé péči se někdy vytýká, že bere dětem zažité jistoty. Že se děti každý týden či dva stěhují, musí se stále něčemu přizpůsobovat, nemají čas „zapustit kořeny“. Zajímalo mě, jestli je to opravdu takové drama, a Lenka mi vysvětlila svůj pohled na věc. „Absolutně nesouhlasím s výrazy jako dítě bez

kořenů nebo dítě bez domova. Hanka má dva domovy, u táty a u mě. Jediné, co si stěhuje od jednoho k druhému, je školní taška, u každého z nás má to, co potřebuje. Nefíkám, že občas mezi námi v domluvě něco nezaskřípe, ale zatím se nikdy nestalo, že bychom po vychladnutí hlav nedošli k nějakému kompromisu. Soudně máme určenou střídavou péči po týdnu, v praxi by to na nás všechny bylo dlouhé, střídáme se po třech čtyřech dnech. A to už devět let. Střídáme si svátky, narozeniny, prázdniny, střídáme si ob rok i daňové úlevy. Dcera je spokojená, dá se říci, že jí střídavá péče jde opravdu k duhu.“

Pokojíček na dvakrát

Lenčina slova potvrdila i její dcerka Hanka: „Neberu to jako stěhování. S mámou bydlím na vesnici a s tátou ve městě a jsem za to ráda, protože jenom na vesnici bych žít nechtěla a jenom ve městě taky ne. Mám to pestré a líbí se mi to. Do školy chodím ve městě, mám tam spoustu přátel, zatímco na vesnici mám svůj klid, který ve městě nenajdu. To, že se musím přizpůsobovat, mi nevadí. Jsem

ráda, že se rodiče takhle dohodli. Nechtěla bych být jenom u jednoho z nich.“

Vladan doplnil názor na případné vykořenění o další podstatné myšlenky. „Zažité jistoty bere dětem rozpad rodiny. Možnost častého a pravidelného kontaktu s oběma rodiči dětem naopak pomáhá ty jistoty znovu najít. U dětí nejsou kořeny ani tak spjaté s místem jako s rodičem, alespoň u mých dětí tomu tak je. Tvrzení, že dítě potřebuje pokojíček a postýlku, je sice pravdivé, ale proč by ta postýlka a ten pokojíček měly být pouze jedny? Pro mé děti je nejdůležitější, aby byly u obou rodičů srovnatelnou dobu. Zvláště ta mladší to neustále zdůrazňuje, a když z nějakých důvodů nemůže být delší dobu u jednoho z nás, začne hovořit o tom, že chce být s oběma rodiči „spravedlivě“, což znamená stejnou dobu. I proto máme poměrně netradiční formu střídání, každé pondělí a úterý u maminky, středa a čtvrtek u tatínka a víkendy si střídáme. Střídáme se tak často, protože si to tak přeje mladší dcera.“

Když jsem přemýšlela o tom, co mi Radan a Lenka řekli, uvědomila jsem si, jak je úvaha

o tom, že střídavá péče bere dětem zažitě jistoty, pomýlená. Nebere totiž v potaz jeden důležitý aspekt, a to potřebu jistoty, kterou v sobě mají i rozvedení rodiče. I pro ně je důležité, aby neztratili kontakt se svým dítětem, proto často setrvávají v nefunkčním svazku jen proto, že nechťejí přijít o vztah k vlastním dětem, který je pro ně životně důležitý.

Spálíme mosty? Raději ne

Pro některé lidi z mého okolí byl rozchod spojen s něčím jako „pálení mostů“, nemohli si představit, že by se svým bývalým partnerem vůbec dokázali promluvit, natož pak se na něčem domlouvat. Střídavá péče je z tohoto hlediska asi hodně náročná. Lenka vypráví o době, kdy se její manželství rozpadalo. „Když jsme se rozvedli, už jsme spolu dva roky nežili, ale během těch dvou let jsme se s bývalým manželem o dceru „dělili“, začali jsme s tím hned po našem rozchodu. Bývalý manžel mi hodně pomáhal, zůstali jsme přátelé, jestli to tak můžu říct. Musím říct, že si za to, jakým způsobem jsme se rozešli, svého exmanžela vážím. I když jsme se hádali, často jsme si nerozuměli a já jsem byla hodně nešťastná, hlavní pro nás byla dcera, a je to tak i dnes. Jsem moc ráda, že se dokážeme domluvit na věcech, které se jí týkají, v pohodě.“

Pro Vladana byla tahle otázka „bolavější“ než pro Lenku. Není divu, od rozchodu s jeho ženou uplynula kratší doba. „Komunikace

s bývalou partnerkou je pro mě nejtěžší stránkou střídavé péče. V momentech, kdy bych byl od ní nejraději tisíce kilometrů, kdy rozhodně nemám vůli, sílu, chuť s ní cokoli řešit, s ní stejně musím být v kontaktu. Pokud vím, že by určitá věc mohla vyvolat větší kontroverzi, snažím se vše řešit pomocí textových zpráv a e-mailů, a tak omezit emocionální napětí.“ I přes různé komunikační nesnáze, které musí překonávat, ale z jeho vyprávění vnímám fakt, že mu pravidelný kontakt s dětmi stojí za případné nesnáze a problémy.

Dcery jsou nejdůležitější

Možná bylo zbytečné ptát se Vladana na to, zda by se mu nežilo lépe, kdyby všechny starosti o děti naložil na svou bývalou partnerku a děti si prostě jen tu a tam „půjčil“ na víkend nebo na prázdniny, ale nedalo mi to. „To je ovšem hloupá otázka,“ odpověděl mi, a pokračoval: „Když řeknu, že se nemohu odstěhovat za práci, nebo že je střídavá péče jistým znevýhodněním při hledání nové partnerky, občas se mě někdo zeptá podobně, jako se ptáte vy. Pokaždé odpovídám: „Zeptali byste se takto matky dětí?“ Pro mě osobně jsou mé dcery těmi nejdůležitějšími lidmi v životě. Chci s nimi být, chci je vychovávat, sdílet s nimi nejen radosti, ale i starosti života. To by při nějakém „půjčování“ nepřicházelo v úvahu. Nechat veškerou zodpovědnost a starost na druhém rodiči, znamená vzdát se plnohodnotného vztahu k dětem. Takový vztah by pro mne nebyl naplňující, a tedy ani radostný. U nás ale stále platí,

jako by otcové nebyli podstatnými rodiči, jako by otcové své děti vlastně ani moc nepotřebovali a naopak.“

Střídavá péče asi není pro každého. Kromě toho, že je třeba komunikovat s bývalým partnerem, se asi příliš nehodí pro případy, kdy by se dítě stěhovalo třeba z Aše do Zlína. Rozumná vzdálenost, která umožní, aby děti chodily do jedné školy, ale nevadí. Vladan i Lenka se dokázali se svými bývalými partnery domluvit na tom, jak se uspořádá volný čas, zájmová činnost i další důležité věci ze života jejich dětí. I když v nich stále může zůstat zlomek bolesti z toho, že se jejich manželství nevyvedlo, neztratili možnost žít se svými dětmi.

Dítě potřebuje oba rodiče

psycholožka PhDr. Simona Hoskovcová, Ph.D.

Dítě potřebuje oba rodiče. Každý mu dává něco důležitého. Je třeba uspořádat porozvodovou situaci tak, aby to pro dítě bylo co nejméně špatné. Hodně záleží na rozumnosti rozvedených partnerů. Střídavá péče má smysl při určitých konstelacích. Jednak spolu rodiče musejí umět komunikovat a také je výhodou, když bydlí blízko, aby dítě nemuselo střídat školu. Střídavá péče se využívá i v případech, kdy jeden rodič žije dlouhodobě v zahraničí. Pak jsou ale i jiné intervaly, dítě žije třeba půl roku s otcem a další půlrok s matkou. Důležité je respektovat přání a potřeby dítěte. Na to se v porozvodové situaci často zapomíná. I velmi rozumní lidé se nechají unést mocenskými šarvátkami a chovají se způsobem, který dítě poškozuje. Zvláště malé děti se mohou v situaci po rozvodu rodičů ztratit. Myslím si, že je dobře, že existuje možnost střídavé péče o děti, ale uspořádání porozvodové situace musí vždy vycházet z potřeb a možností konkrétních jedinců. Stejně jako domácí škola nebo porody doma nejsou pro každého.

K tomu, aby dítě střídavou péči dobře snášelo, pomáhá, že dítě necháme, aby se aktivně účastnilo věci. To platí obecně – pokud jsme vydáni zátěžové situaci napospas a nemáme možnost nic kontrolovat nebo ovlivňovat, snášíme to hůř, než když se můžeme aktivně podílet na řešení. Musíme s dítětem mluvit o tom, co si přeje, když má obavy, povzbuzovat ho, vysvětlit mu, že oba rodiče stojí o to, aby byli s ním a že by se jim po něm stýskalo. Menším dětem pomáhá, když mají své „talismany“, třeba plyšáky, které nosí z jednoho domova do druhého.

